

Samenvatting van het activiteitenverslag van de RENOLUTION Alliantie 2022-2023

Strategische samenvatting	03
De situatie van de gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	04
Kerncijfers van de Alliantie	06
Hoogtepunten van de Alliantie	08
Werkthema's van de Alliantie	10
34 actiefiches	12
Organisatie van de Alliantie	14
Enkele lidorganisaties van de Alliantie	16
Belangrijkste realisaties	18
Vooruitzichten voor 2024 en verder	20

Strategische samenvatting

Hoever staan we met de RENOLUTION Alliantie, 2 jaar na haar lancering? Deze samenvatting van het activiteitenverslag schetst op enkele pagina's de werking van de Alliantie, haar resultaten (bereikt of in aantocht), het innovatieve bestuursysteem van RENOLUTION, de gewestelijke renovatiestrategie voor gebouwen.

Momenteel verenigt de Alliantie RENOLUTION meer dan 300 mensen uit meer dan 150 publieke, private en vrijwilligersorganisaties. De Alliantie bundelt al haar energie om samen te werken aan de ontwikkeling van hulpmiddelen, projecten en maatregelen om de RENOLUTION-strategie in de praktijk om te zetten, de maatregelen op elkaar af te stemmen, administratieve procedures te vereenvoudigen en een gewestelijke katalysator voor energierenovatie te creëren met een circulaire aanpak van de renovatie van gebouwen in Brussel.

In een eerste fase werd het participatief systeem gestructureerd. Nu leveren de 7 thematische ateliers rond 27 werkgroepen en de 4 transversale acties van de strategie hun eerste resultaten op, met belangrijke realisaties op het vlak van:

- ▶ **Voorbereiding van de regelgeving** voor goedkeuring begin 2024, met het oog op de invoering van het systeem van verplichte energierenovatie in de loop van 2026;
- ▶ **Bewustmaking en ondersteuning van de verschillende betrokken doelgroepen**, zowel particulieren (huiseigenaren, huurders, mensen in opleiding) als verschillende beroepssectoren (overheden, bouw, syndici, onderwijs en opleiding ...);
- ▶ **Vereenvoudiging**: van de procedures, administratieve beperkingen, logistiek enzovoort;
- ▶ **Aanbieden van studies**, beste praktijken of innovatieve oplossingen;
- ▶ **Het creëren of bijwerken van financieringsmechanismen** of economische stimulanzen (namelijk de RENOLUTION-premies) voor de duurzame renovatie van gebouwen.

De uitdaging is nu om de Alliantie een duurzaam karakter te geven, niet alleen door haar middelen toe te wijzen (budget en tijd) en projecten te prioriteren, maar ook door een meer structurele aanpak van het probleem van de onzekerheid rond huisvesting en renovatie van gebouwen (sociaal, energie ...).

De situatie van de gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

195k

- ▶ Bijna 195.000 gebouwen in BHG
- ▶ Energieverslindende gebouwen, voornamelijk van voor de jaren 1960

Milieu

54%

van de directe uitstoot van broeikasgassen¹

35%

van de uitstoot komt van de residentiële sector = grootste uitstoter van CO₂

70%

van de energievraag

2M

ton bouwafval

1/3

van het afval dat het Gewest produceert

22%

meer geproduceerde hoeveelheid (2018-2022)

Sociaal

60%

van de Brusselse bevolking is huurder, 40% is eigenaar-bewoner²

€ 1.181

per maand = gemiddelde huurprijs van een woning

27%

van de Brusselse bevolking is getroffen door energie-armoede³

Stedenbouw

85%

residentiële gebouwen

55%

appartementen

33%

gezinswoningen

Een trend naar 'appartementisering'

Energieklasse

86%

van de huizen in klasse < D

61%

van de appartementen in klasse < D

84%

van de tertiaire gebouwen tussen B en D

Economie en werkgelegenheid

+14.000

bedrijven – 65% groei tussen 2010 en 2021

5

knelpuntberoepen :

- ▶ werfleider
- ▶ techniker elektromechanica
- ▶ techniker verwarming, ventilatie en airconditioning
- ▶ industrieel onderhoudsmechanicus
- ▶ bouwtechnicus (alle specialiteiten)

900

EPB-certificeerders en EPB adviseurs

RENOLUTION

De gewestelijke strategie voor het beperken van de milieu-impact van gebouwen is gericht op de renovatie van Brusselse gebouwen met nadruk op de energiestatistiek en op de circulariteit van materialen.

2050

- ▶ Voor woningen: 100 kWh/m²/jaar bereiken, d.w.z. het gemiddeld verbruik moet gedeeld worden door 3
- ▶ Voor de tertiaire sector: streven naar koolstofneutraliteit

Kerncijfers van de Alliantie

7

thematische ateliers met hun 27 werkgroepen

4

transversale acties

5

uitdagingen: Reguleren -
Ondersteunen - Vereenvoudigen -
Documenteren - Financieren

+ dan 150 organisaties
+ dan 300 betrokken mensen
+ dan 100 werkvergaderingen

€ 104M

in 2023- € 63 M in 2021- € 72 M
in 2022

37

SMART-doelstellingen verdeeld
over thematische ateliers

Budget van Leefmilieu Brussel:

- ▶ 52% Premies ▶ 15% Ondersteuning van professionele opdrachtgevers
- ▶ 9% Testen van innovatieve oplossingen ▶ 24% Diversen

34

actiefiches

27

webinars
Mini-Midis

80

lopende
projecten

150

projecten
gelanceerd in
2 jaar

Onderwerpen van de Mini-Midis

Ondersteuning - project BHPE - Communicatiecampagnes EPB-certificaat wooneenheden - Checklist omkeerbaar ontwerp - Energiegemeenschappen - Bouwen en duurzaamheid - Wijkcontracten - ECORENO-krediet - Circulaire economie en werkgelegenheid - Facilitator mede-eigendom - RENOLAB-laureaten - My Permit - Akoestische normen - GRO-tools - LKEP - Erfgoed en prestaties - Renovatiepremies - Energiepremies - Project Cité Vandeuren - Project Dethy - Project FCBRE - Project Wijk Het Rad - Hergebruik en tools - Collectieve renovatie - Slow Heat.

RENOLAB.ID

54

reacties van
belangstellenden

36

kandidaturen

22

laureaten

RENOLAB
by Renolution

RENOLAB.B (-> februari 2023)

70

kandidaturen

16

projecten in
uitvoering

20

kandidaturen

15

projecten in
ontwerp

meer dan 50 projecten van onderzoek, studie en begeleiding
in circulaire economie opgezet

Communicatie

4

campagnes

11K

bezoeken op de
website per maand,
gemiddeld

19%

bekendheid van de
term RENOLUTION
in 2 jaar

Campagne knelpuntberoepen 2023:

+4,6K

unieke bezoeken op de
Construcity-website

60%

meer deelname aan de infosessies over
de beroepen

Hoogtepunten van de Alliantie

2022

Februari

Dag van de Circulaire Economie

Maart

Bekrachtiging door het Strategisch Comité van de aanpassing van de workshopmethodologieën

.....:

Bewustmakingscampagne
'Renoveer voor uw comfort, uw budget en voor het klimaat'

Mei

Workshop communicatie

Oktober

Communicatiecampagne
Financiële steun
'Ik renoveer, ik bespaar'

December

Jaarlijks evenement van de Alliantie

2023

Januari

- ▶ Start van de werkgroep Gevalsstudies van het Atelier Stedenbouw en Erfgoed met de 19 gemeenten, over goede en slechte renovatiepraktijken
- ▶ Start van de Werkgroep Omkeerbaar ontwerp

Februari

- ▶ Communicatiecampagne voor bouwprofessionelen 'Meer renoveren, beter renoveren!'
- ▶ Plenaire vergadering van het Atelier Werkgelegenheid en opleiding
- ▶ Start van de samenwerking tussen de Communicatiecampagne voor bouwprofessionelen '
- ▶ Start van de samenwerking tussen het Atelier Stadsvernieuwing en Brulocalis rond gegroepeerde renovaties

- ▶ Dag van de Circulaire Economierenovaties
- ▶ Start van de Werkgroep Asbest

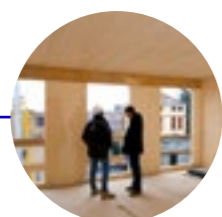

Maart

Werkgroep Gevalsstudies van het Atelier Stedenbouw en Erfgoed

April

Week van de Duurzame Bouw

Mei

Atelier communicatie

Juni

- ▶ RENOLAB.ID-jury
- ▶ Workshop Logistieke Hubs
- ▶ Werkgroep Gevalsstudies van de Workshop Stedenbouw en Erfgoed

Augustus

.....:

Communicatiecampagne
'Jobs in duurzame renovatie'

September

Oktober

- ▶ Werkgroep Gevalsstudies van de Workshop Stedenbouw en Erfgoed
- ▶ Start van de samenwerking tussen Hub AGILE en urban.brussels
- ▶ Voorstelling van het nieuwe EPB-certificaat door Leefmilieu Brussel aan de gemeenten
- ▶ Atelier Stedenbouw en Erfgoed
- ▶ Start van de Werkgroep Ontwerp (Architecten)

November

Werkgroep Gevalsstudies van het Atelier Stedenbouw en Erfgoed

December

- ▶ Jaarlijks evenement
- ▶ Werkgroep Gevalsstudies van de Workshop Stedenbouw en Erfgoed

Werkthema's van de Alliantie

7 thema's

Regelgeving en hulpmiddelen

Ontwikkeling van hulpmiddelen en het regelgevend kader rond werkzaamheden voor energierenovatie met het oog op duurzaamheid en circulariteit
#vereisten #voorbeeldfunctie #vereenvoudiging

Ondersteuning van vraag en aanbod

Betere begeleiding van de vraag (huiseigenaren en huurders) en stimuleren van het aanbod aan circulaire en duurzame renovatiediensten
#ondersteuning #kwaliteit #bewustmaking

Financiering

Coördinatie van initiatieven en projecten met betrekking tot financiering en economische steun
#fiscaliteit #krediet #premies

Logistiek

Aanpassing van de logistieke en mobiliteitsinfrastructuur aan de renovatiesector
#opslag #transport #workshops

Stedenbouw en erfgoed

Bevordering van de integratie van architecturale en erfgoedkenmerken
#vereenvoudiging #kwaliteit #regelgeving

Stadsvernieuwing

Integratie van de energierenovatie-doelstellingen in het stadsvernieuwingsbeleid
#overheidsopdrachten #voorbeeldfunctie #wijken

Werkgelegenheid en opleiding

Ondersteuning van integratie, opleiding en werkgelegenheid in duurzame renovatie
#onderwijs #beroepen #vaardigheden

4 transversale acties

Innovatie (RENOLAB)

Projectoproep voor innovatieve oplossingen voor de duurzame en circulaire renovatie van Brusselse gebouwen

- RENOLAB ID: projectideeën, hulpmiddelen en mechanismen om de obstakels voor renovatie weg te nemen
- RENOLAB B: ondersteuning voor duurzame en circulaire renovatie van bestaande gebouwen

Circulaire economie

Integratie van de circulaire economie in de renovatie van gebouwen

Communicatie

De uitrol van communicatiecampagnes ter promotie van energetische en circulaire renovatie bij verschillende externe doelgroepen (particulieren, eigenaren, bouwsector, jongeren in opleiding ...)

Technisch comité

Validatie van de technische aspecten van de oplossingen ontworpen in de thematische ateliers

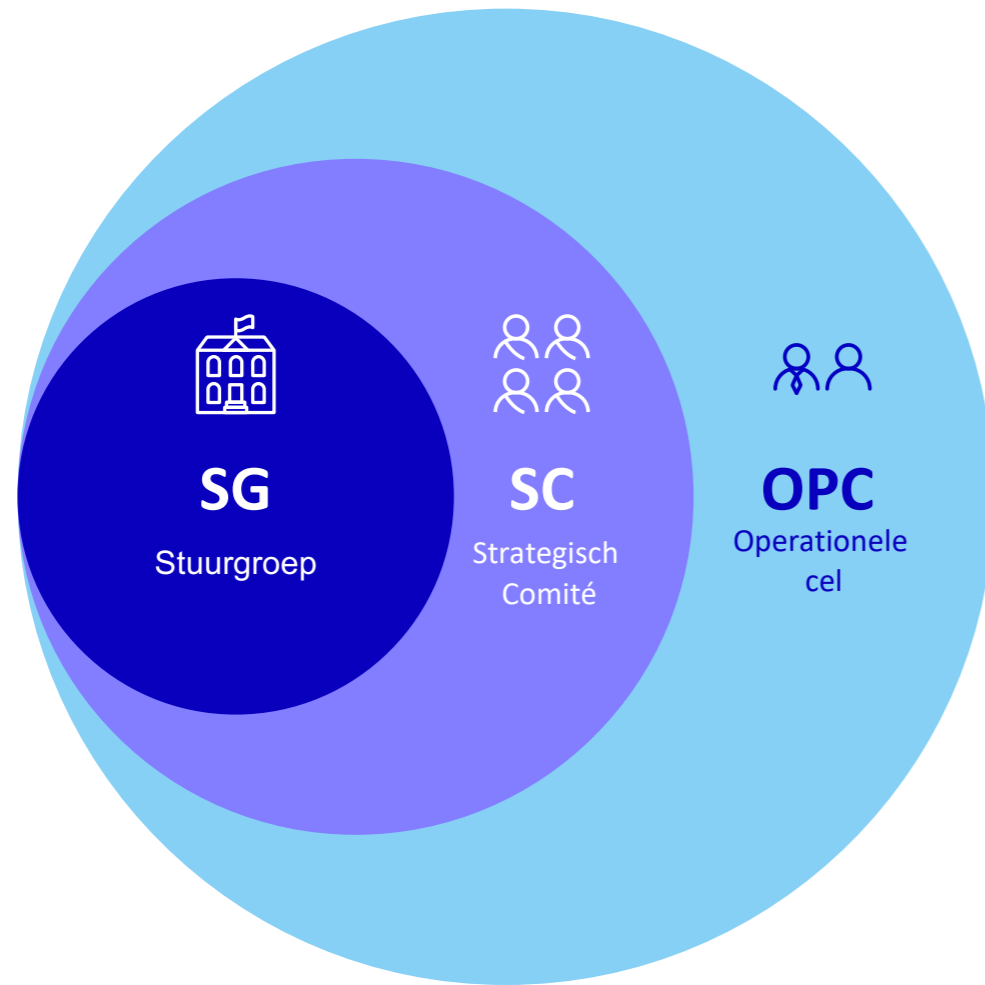
10 strategische doelstellingen

- 01.** Veeleisende wettelijke verplichtingen bepalen met betrekking tot de energiestaat en duurzaamheid van gebouwen
- 02.** De Brusselaars en de openbare diensten ondersteunen voor, tijdens en na de duurzame renovatie van gebouwen
- 03.** Professionelen ondersteunen op het gebied van duurzaam bouwen en renoveren bij het ontwikkelen van hun aanbod in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen en vereisten.
- 04.** De overgang van het bestaande gebouwenbestand naar een duurzaam gebouwenbestand financieren door financiële mechanismen en stimulansen in te voeren
- 05.** Nieuwe financieringshulpmiddelen ontwikkelen voor alle doelgroepen.
- 06.** Logistieke infrastructuur bedenken en anticiperen op de impact van bouwverkeer op de mobiliteit
- 07.** Een systeem opzetten voor het prioriteren van werkzaamheden op basis van gebouwtype of -stijl
- 08.** Collectieve renovaties uitbreiden per wijk
- 09.** De beroepen in energierenovatie aantrekkelijker maken en initiële en voortgezette opleidingen in energierenovatie ontwikkelen
- 10.** Innovatie in de bouw & renovatie stimuleren door experimenten aan te moedigen en standaarden & hulpmiddelen beschikbaar te stellen

34 actiefiches

Organisatie van de Alliantie

SG = Stuurgroep

SC = Strategisch Comité

OPC = Operationele cel

AT = Atelier

TRA = Transversale actie

Enkele lidorganisaties van de Alliantie

Regionale overheden en instanties

Actiris, Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling

BouwMeester Maitre architecte

Brupartners (de voormalige Economische en Sociale Raad), sociaaleconomisch overlegorgaan

Brussel Mobiliteit, gewestelijk bestuur voor voorzieningen, infrastructuur en vervoer

Brussel Economie en Werkgelegenheid, gewestelijk bestuur voor werkgelegenheid en opleiding

Leefmilieu Brussel, gewestelijk bestuur voor milieu en energie

Brussel Financiën en Begroting, gewestelijk bestuur administratie belast met begroting, boekhouding en gewestelijke financiën

Brussel Fiscaliteit, gewestelijke belastingadministratie

Brussel Formation, Franstalige openbare dienst voor beroepsopleiding in Brussel

Brussel Huisvesting, gewestelijke huisvestingsadministratie

CityDev (de voormalige Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

KCML, Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen

easy.brussels, gewestelijk agentschap voor administratieve vereenvoudiging

Franse Gemeenschap

Finance & Invest Brussels, naamloze vennootschap voor gewestelijke financiering

Woningfonds

hub.brussels, Brussels agentschap voor Bedrijfsondersteuning

Innoviris, gewestelijke publieke organisatie voor onderzoek en innovatie

Paradigm, gewestelijke instelling van openbaar nut voor de digitalisering

perspective.brussels, gewestelijk expertisecentrum voor regionale en territoriale ontwikkeling

Haven van Brussel

SFMQ, Franstalige dienst voor beroepen en kwalificaties

Sibelga, distributienetbeheerder voor elektriciteit en aardgas voor de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

BGHM, instelling van openbaar nut voor de ontwikkeling en de bevordering van sociale huisvesting in het

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

GOB, Gewestelijke Overheidsdienst Brussel

urban.brussels, gewestelijke administratie voor ruimtelijke ontwikkeling

VDAB, openbare dienst voor arbeidsbemiddeling van het Vlaamse Gewest

De 19 gemeenten van het Brussels

Hoofdstedelijk Gewest

Beroeps- en sectorverenigingen

Agoria, werkgeversorganisatie voor technologiebedrijven

Arib, Architects in Brussels

Brulocalis, vereniging zonder winstoogmerk ten dienste van de Brusselse lokale besturen

Bruxeo, interprofessionele werkgeversorganisatie van de socialprofitsector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Buildwise (voorheen WTCB), innovatiecentrum van de bouwsector

BCR Bouw, beroepsreferentiecentrum voor de bouwsector

Kamer van Notarissen van Brussel

ConstruCity, referentiecentrum voor de bouwsector in het Brussels Gewest

Constructiv Brussel, dienstverlenende organisatie voor de bouwsector

Ecobuild, netwerk van de sector voor duurzaam bouwen en renoveren in Brussel

Embuild, confederatie van de bouwsector

Febelfin, Federatie van de Belgische banksector

Fedais, Federatie van de Sociale Verhuurkantoren

Federia, Federatie van Franstalige vastgoedmakelaars in België

Fednot, Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat

ABVV, Algemeen Belgisch Vakverbond

Orde van Architecten

UCM, werkgeversorganisatie van Franstalige ondernemers

BUA, Beroepsunie van Architecten

BVS, Beroepsvereniging van de vastgoedsector

Onderwijs en opleiding

ECAM, Institut Supérieur Industriel

EFP, duaal beroepsopleidingscentrum

Syntra, Nederlandstalig opleidingscentrum

UCLouvain, Université Catholique de Louvain

ULB, Université Libre de Bruxelles

VUB, Vrije Universiteit Brussel

Privésector

AG insurance

Argenta

Axa Bank

Belfius Bank

Baticrea, activiteitencoöperatie in de bouw- en ambachtelijke sector

Belgian Eco Energy (BEE), bedrijf voor duurzame energieproductie

Socialprofitsector

Homegrade, advies- en begeleidingscentrum voor huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Netwerk Wonen, federatie van Brusselse verenigingen die actief zijn rond stadsvernieuwing en het ondersteunen van bewonersparticipatie in het revitalisatieproces van hun wijk.

BBRoW, Brusselse Bond voor het Recht op Wonen

BNP Paribas Fortis

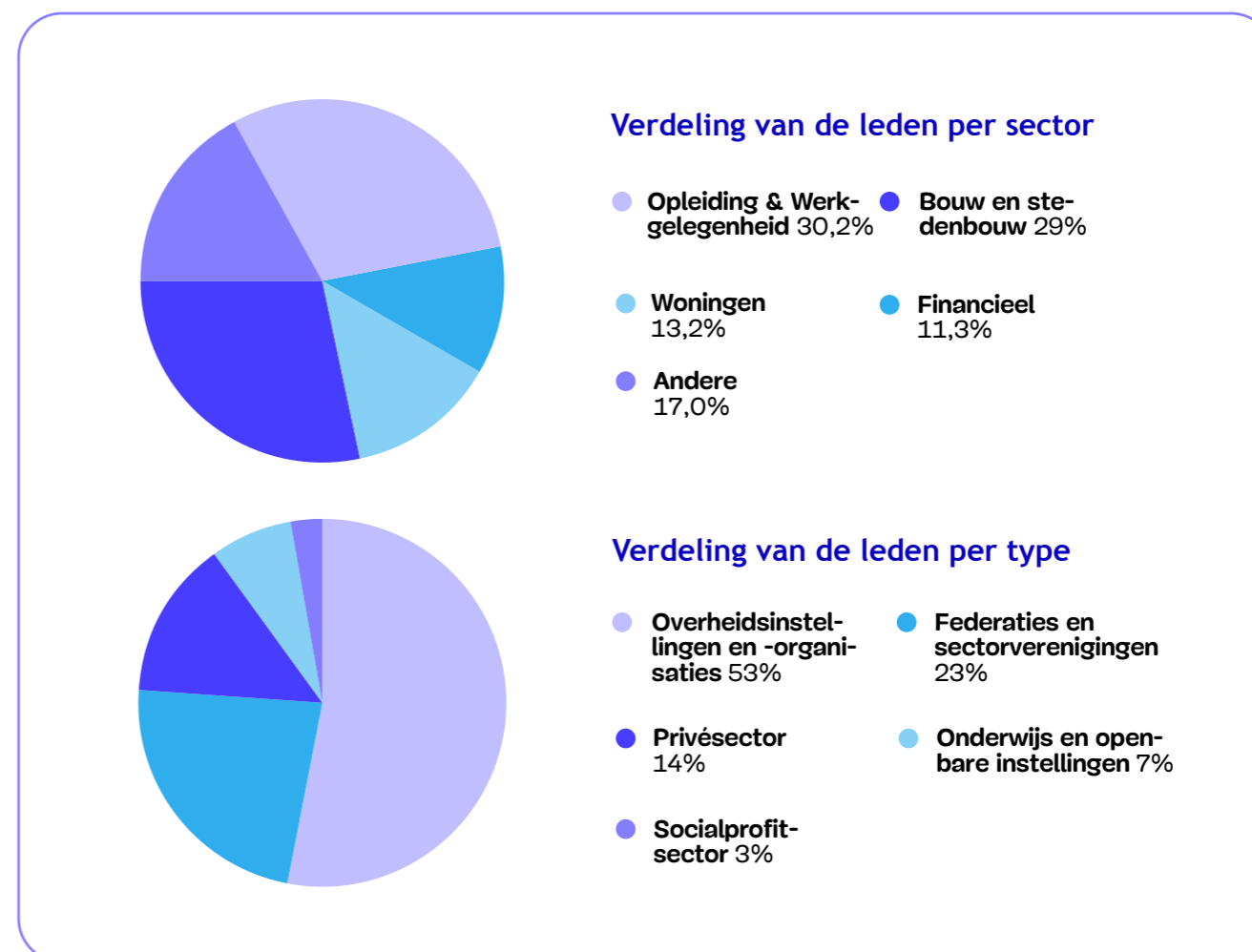
Deutsche Bank

Ethias

ING

KBC Brussels

Triodos Bank

Belangrijkste realisaties

De voorgestelde acties dekken de periode 2022-2023. Een groot aantal acties (projecten, studies, initiatieven ...) die verband houden met RENOLUTION lopen momenteel binnen organisaties zoals de One-Stop-Shop, in samenwerking met Homegrade, wat wijst op een belangrijke dynamiek in de algemene ontwikkeling van de Alliantie.

100% gerealiseerd

- ▶ **7 thematische ateliers** en **4 transversale acties** die operationeel en actief zijn.

- ▶ Lancering van het **ECORENO-krediet**
- ▶ Verlenging van de verlaagde **registratiekosten**
- ▶ Herziening van het **premiesysteem**
- ▶ **42 toegankelijke premies**, waaronder een premie om de verwijdering van vervuilende warmtebronnen aan te moedigen

- ▶ **Herziening van het EnergiePack**, een steunmaatregel voor kmo's en de socialprofitsector
- ▶ **Enquête** over de informatiebehoeften van bouwbedrijven, architecten en professionele syndici

- ▶ Invoering van een **Facilitator Mede-eigendom**

- ▶ **RENOLUTION-website**, 1 PR- en sociale-media-strategie en 4 gerichte communicatiecampagnes
- ▶ **RENOLAB**-projectoproep
- ▶ Ontwikkeling en vooruitzichten van de **routekaart voor circulaire economie**

Lopende acties

- ▶ **Verordening** die de wettelijke grondslagen van de renovatieverplichting integreert (BWLKE)
- ▶ Opstellen van **uitvoeringsbesluiten** en ministeriële specificaties voor de invoering van het wetgevingssysteem in 2026
- ▶ Opstellen van een **speciaal lastenboek** om EPB-hulpmiddelen aan te passen aan de nieuwe voorschriften

- ▶ Ontwikkeling van een **digitaal platform** voor het uitwisselen van diensten (Woningpaspoort)
- ▶ Opmaak van een **inventaris van typologieën of stijlen van residentiële gebouwen** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- ▶ **Samenwerking AGILE/urban.brussels** om wettelijke en administratieve obstakels voor renovatie weg te nemen
- ▶ Evaluatie van **stadsvernieuingsprogramma's** ten opzichte van de doelstellingen van RENOLUTION
- ▶ Ontwikkeling van een **collectief renovatie-initiatief** per wijk

- ▶ **Databank** van studies over de energierenovatie van gebouwen in Brussel

- ▶ Ontwikkeling van **financieringsproducten** op maat voor verschillende doelgroepen
- ▶ **Communicatie over beste praktijken** voor professionele ontwerpers

- ▶ Creatie van **e-learningmodules** voor trainers en leerkrachten over de thema's van RENOLUTION
- ▶ Organisatie van **werfbezoeken** en initiatieven om de sector te ontdekken voor de eerstelijnsvoorschrijvers van de doelgroepen
- ▶ **In kaart brengen van de beroepen met of zonder wettelijke verplichting** om de RENOLUTION-doelstellingen te halen
- ▶ **De sociale economie in staat stellen** om energieadviseurs op te leiden in de beroepen die aangepast zijn aan de uitdagingen van RENOLUTION

Vooruitzichten voor 2024 en verder

In 2024

De werkgroepen leggen momenteel de laatste hand aan meerdere projecten, waaronder:

Regelgeving

- ▶ De wijziging van het BWLKE (het Brussels Wetboek voor Lucht, Klimaat en Energiebeheersing) om een nieuw systeem van energierenovatie-verplichtingen in te voeren, gebaseerd op een EPB-certificaat.

Studies

- ▶ Een inventaris van het aanbod van beschikbare ondernemingen: in samenhang met het gewestelijk plan voor circulaire economie en in samenwerking met gespecialiseerde aanbieders (zoals view.Brussels), een nauwkeurige inventaris van de arbeidskrachten die beschikbaar zijn om het vereiste werk uit te voeren, een prognose van de evolutie daarvan en de impact van de vereisten op de kosten van de werkzaamheden.
- ▶ Een referentiepunt van financieringsoplossingen voor particulieren en mede-eigendommen.
- ▶ Een typologiestudie die de typologieën van woongebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inventariseert, rekening houdend met de typische transformaties die het oorspronkelijk gebouw al onderging.
- ▶ Een evaluatie van bestaande stadsvernieuwingsprogramma's.
- ▶ Een enquête onder bouwprofessionelen over hun informatiebehoeften.

Werkgelegenheid & opleiding

- ▶ Een mentorsysteem opzetten voor energieadviseurs binnen bedrijven en bij hun zoektocht naar een job.
- ▶ E-learningmodules maken voor onderwijzend en opleidend personeel over de thema's van RENOLUTION.

Communicatie

- ▶ Communicatie-inhoud creëren waarin de bouwsector voorgesteld wordt, afgestemd op de verschillende organisaties die informatie verstrekken aan de doelgroepen.
- ▶ Beste praktijken verspreiden naar ontwerpprofessionelen.
- ▶ Een Instagramkanaal en een sociale-media-strategie lanceren rond de doelstellingen van RENOLUTION.
- ▶ Communicatiemiddelen ontwikkelen voor RENOLAB.

En verder?

Op 2 jaar tijd maakte de Alliantie de ontwikkeling mogelijk van meer dan 150 projecten om de RENOLUTION-strategie in de praktijk te brengen. Na een opstartfase kwam de Alliantie op kruissnelheid: gewestelijke overheden, particuliere actoren en verenigingen zijn betrokken bij de ateliers en werkgroepen die tot concrete realisaties leiden. Om voort te bouwen op deze aanpak en de doelstellingen van RENOLUTION te bereiken, zijn er 4 belangrijke prioriteiten vanaf 2024:

- 01. Duurzaamheid:** RENOLUTION en de Alliantie, haar bestuursinstrument, moeten een prioriteit blijven voor de gewestelijke overheid en de regeringsleden die verantwoordelijk zijn voor klimaattransitie, werkgelegenheid en stedenbouw. Omdat huisvesting een essentieel onderdeel is van de RENOLUTION-strategie, moet de Alliantie het toekomstig regeringslid dat verantwoordelijk is voor Huisvesting ten volle betrekken en moet de Brusselse administratie die verantwoordelijk is voor Huisvesting projecten kunnen ontwikkelen binnen de Alliantie RENOLUTION.
- 02. Beheer van de middelen:** deelname aan de Alliantie vraagt tijd van de aanvoerders en leden van de werkgroepen. De hoofdorganisaties moeten daarom over voldoende middelen (menselijk, technisch en financieel) beschikken om de ateliers te leiden en de projecten uit te voeren, in het bijzonder de ontwikkeling van clauses voor openbare aanbestedingen voor renovatiediensten en -werkzaamheden. De middelen moeten beheerd en bestendigd worden.
- 03. Meer aandacht voor de sociale situatie binnen het Gewest:** de aanwezigheid van organisaties die kwetsbare groepen vertegenwoordigen in verband met de renovatie van gebouwen (sociale kwetsbaarheid, materiële ontbering, sociale uitsluiting, energie-armoede, waterarmoede ...) moet versterkt worden.
- 04. Prioritering van de acties:** gezien de omvang en het aantal projecten moet het ondersteunings- en bestuursstelsel van de Alliantie herzien en vereenvoudigd worden, waarbij de aandacht vooral moet uitgaan naar projecten die prioritair gerealiseerd moeten zijn.

Coördinatie: [R.Richoux](#)
Redactie: [V. de la Renaudie](#)
Lay-out: [MOJO Agency](#)
Verantwoordelijke uitgever: [J. Engelaar](#), [L. Schiltz](#), [I. Sobotka](#),
[W. Verhoeven](#), Havenlaan 86C/3000, 1000 Brussel

Contact

alliantie@renolution.brussels
Meer info op renolution.brussels

